YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№2
MAXSUS SON

BAKALAVR TALABALARINING MAQOLALARI TO‘PLAMI

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr.
2026-yil, mart.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir oʻrinbosari:
Karimov Norboy Gʻaniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, Oʻzbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, Oʻzbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – Oʻzbekiston doʻstlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat Gʻafforovna, pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdugʻaniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Koʻnak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixoʻja oʻgʻli, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, Oʻz.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshligʻi oʻrinbosari
Ochilov Farkhod, Oʻzbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshligʻi
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil oʻgʻli, texnika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), katta oʻqituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon oʻgʻli, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor oʻgʻli, TDIU katta oʻqituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

XODIMLARNING EMOTSIONAL INTELLEKTI, KORPORATIV MADANIYAT VA MEHNAT UNUMDORLIGI O'RTASIDAGI UZVIY BOG'LIQLIKNI CHUQUR TAHLIL QILISH 8
Shoabdurashidova Mahina Jaxongir qizi, Ibroximov Ilxomjon Shavkatjon o'g'li

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ESG TAMOYILLARI INTEGRATSIYASI ORQALI KORXONALAR BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASH........ 15
Jolg'ashova Nozima Mansurovna, T.D. Mamatkulov

АНАЛИЗ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 21
Давлетова Адиля Азатбаевна, Сапаев Дилшод Хушнудович

XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI FAOLIYATI RIVOJLANISHI IQTISODIY O'SISHNING OMILI........ 27
Jumaniyazov Rashid Azamatovich, Ismailov Baxit Abdireymovich

"LOKOMOTIV" MEHMONXONASI ZAMONAVIY SHAROITLARDA XUSUSIYATLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI........ 31
Masharipov O'rolbek Ozod o'g'li, Khodjaeva Nodiraxon Abdurashidovna

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOLIQ TIZIMINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI........ 36
Boybosinova Shaxlo Meles qizi, Ostonov Muhriddin Bahriddin o'g'li

AUDITORLIK TEKSHIRUVI JARAYONIDA AUDITORLIK DALILLARINI TO'PLASH VA BAHOLASH USLUBIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH........ 44
Qodirjonov Dilshodjon Qosimjon o'g'li, Xolmirzayev Ulug'bek

BUXGALTERIYA HISOBINI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA MOLIYAVIY NAZORAT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH........ 49
Igamberdieva Kunduz Ergashevna, O'razova Marjona Valiboy qizi

ВЛИЯНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ НА ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ........ 55
Камилова Наргиза Абдукахоровна, Давронов Дониёрбек Заррухович

ANALYSIS OF OUR COUNTRY'S POSSIBILITIES FOR ACCESS TO THE SEA THROUGH THE KABUL CORRIDOR........ 61
Khuzhamov Babur, Khudoyberdiev Diyorbek, Jumaboev Bekzod

O'ZBEKISTONDA ESK.UZ TIZIMINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA ISTIQBOLLARI 69
M.J.Nurmetova, Baxtyorov Ahadbek Doniyor o'g'li

O'ZBEKISTONDA KRIPTOVALYUTALARNING JORIY FOYDALANISHINI TAHLIL QILISH........ 77
Qobilova N. Q., Normurodov X. E.

MOLIYAVIY RISKLAR VA ULARNI XALQARO MIQYOSDA BOSHQARISH USULLARI........ 83
Toirov Bobur G'ofir o'g'li, F.U.Umarov

SUN'IY INTELEKTNING INSON ONGIGA VA DAVLAT KORXONALARINI RAQAMLASHTIRISHGA TA'SIRI........ 90
Uskanboyev Temurbek Ismoil o'g'li, F.U.Umarov

IQTISODIYOT TARMOQLARI YUKLARINI TASHISHNI TASHKIL ETISH........ 97
Ne'matov Husniddin Alijon o'g'li, Maxmudov Abrorxon Axmadxonovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

TARIXIY OBIDALAR ASOSIDA MADANIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISH.......... 102
Boltaboyeva Maqsuda Matjonboy qizi, Maxmudov Abrorxon Axmadxonovich

TARIXIY OBIDALAR ASOSIDA MADANIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISH

Boltaboyeva Maqsuda Matjonboy qizi
Namangan davlat texnika universiteti talabasi
E-mail: maqsudaa2007@gmail.com,
ORCID: 0009-0005-9512-2784

Ilmiy rahbar:
Maxmudov Abrorxon Axmadxonovich
Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
E-mail: abr_max@bk.ru
ORCID: 0000-0003-4594-9335

Annotatsiya: Ushbu maqolada tarixiy obidalarni turizm taraqqiyotidagi o'rni va mamlakatimizda turizm sohasi bo'yicha milliy brend va imijni yaratish ahamiyati yoritib beriladi. Tarixiy yodgorliklarimiz turizm sohasini rivojlantiribgina qolmay, mamlakatimiz iqtisodiyotiga ham yetarlicha o'z hissasini qo'shmoqda. Bundan tashqari, ular bizning qadriyatlarimizni, o'tmishimizni ham eslatib turadi. Sayyohlarni jalb etishda ham katta ahamiyatga ega va shu orqali mamlakatimiz turistik salohiyati ortib, xalqaro miqyosdagi o'rni ham ortib bormoqda. O'zbekistondagi eng mashhur tarixiy obidalardan biri bo'lgan Xiva, ya'ni Ichan Kala misolida ko'rib chiqamiz va turli yillar davomida turizm taraqqiyotiga ta'sirini yoritib beramiz.

Kalit so'zlar: Tarixiy yodgorliklar, madaniy meros, turizm taraqqiyoti, sayyohlik, iqtisodiyot, milliy qadriyatlar.

Abstract: This article examines historical monuments in our country, their history, our values, and their contribution to the tourism industry. Our historical monuments not only develop the tourism sector but also make a significant contribution to the economy of our country. In addition, they remind us of our values and our past. They are also of great importance in attracting tourists, and thereby increasing the country's tourism potential and its role at the international level. We will consider the example of Khiva, namely Ichan Kala, one of the most famous historical monuments in Uzbekistan, and analyze its impact on tourism development over the years.

Key words: Historical monuments, cultural heritage, tourism development, tourism, economy, national values.

Аннотация: В данной статье мы рассмотрим исторические памятники нашей страны, их историю, наши ценности и их вклад в сферу туризма. Наши исторические памятники не только развивают туристическую отрасль, но и вносят значительный вклад в экономику нашей страны, а также напоминают нам о наших ценностях и нашем прошлом. Большое значение имеет и привлечение туристов, а вместе с этим возрастает туристический потенциал нашей страны, возрастает и её роль на международном уровне. Рассмотрим на примере одного из самых известных исторических памятников Узбекистана — крепости Хива, то есть Ичан-Кала, и осветим его влияние на развитие туризма в разные годы.

Ключевые слова: исторические памятники, культурное наследие, развитие туризма, туризм, экономика, национальные ценности.

KIRISH

Raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan sharoitda turizm industriyasi iqtisodiyotning eng muhim va istiqbolli tarmoqlaridan biriga aylanmoqda. Turizm salohiyatiga ega davlatlar uchun mazkur soha nafaqat sarmoya manbai, balki milliy qadriyatlar va tarixiy merosni aks ettiruvchi muhim yo‘nalish hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev turizmni mamlakat iqtisodiyoti va madaniyatini rivojlantiruvchi ustuvor soha sifatida bir necha bor ta’kidlab kelgan. Jumladan, “Turizm – iqtisodiyotimizning strategik tarmoqlaridan biridir”, “O‘zbekistonning boy tarixi, qadimiy obidalari va go‘zal tabiati turizmni rivojlantirish uchun katta imkoniyat yaratadi”, “Turizm orqali biz dunyoga xalqimizning madaniyati, urf-odatlari va mehmondo‘stligini namoyon etamiz”, “Turizmni rivojlantirish – bu nafaqat iqtisodiy, balki ma’naviy taraqqiyot hamdir”, “Yurtimizga kelayotgan har bir mehmon O‘zbekiston haqida ijobiy taassurot bilan qaytishi muhim” kabi fikrlar orqali sohani rivojlantirish, madaniy meros va tarixiy shaharlarni xalqaro miqyosda keng targ‘ib etish zarurligini alohida qayd etgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bugungi kunda turizmni rivojlantirishda tarixiy obidalar muhim ahamiyatga ega yo‘nalishlardan biri sifatida e’tirof etilmoqda. Xorijiy olimlarning ilmiy qarashlariga ko‘ra, mazkur sohaning samarali rivoji tarixiy merosni asrab-avaylash va barqaror boshqaruvni ta’minlash bilan uzviy bog‘liqdir. Jumladan, John Swarbrooke o‘zining “Sustainable Tourism Management” asarida turizmni rivojlantirish jarayonida tarixiy obidalarni muhofaza qilish va barqarorlik tamoyillariga amal qilish zarurligini ta’kidlaydi.

Shuningdek, Richard Butler tomonidan ishlab chiqilgan “The Tourism Area Life Cycle” konsepsiyasiga ko‘ra, turistik hududlar, jumladan, tarixiy obidalar, ma’lum rivojlanish bosqichlariga ega bo‘lib, ularni samarali boshqarish va muhofaza qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Niderlandiyalik olim Greg Richardsning fikricha, madaniy meros va tarixiy yodgorliklar turizm sohasining yetakchi yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, uning rivojlanishida muhim omil sifatida namoyon bo‘ladi.

Mamlakatimizda ham ushbu yo‘nalishda ilmiy tadqiqotlar olib borgan olimlar mavjud. Xususan, Rasul Kadyrov o‘zining turizm va madaniy merosga bag‘ishlangan ilmiy ishlarida tarixiy obidalar orqali milliy turizmni rivojlantirish imkoniyatlarini asoslab beradi. Shuningdek, Dilshod Turayevning tadqiqotlariga ko‘ra, tarixiy obidalar va turizm infratuzilmasining rivojlanish darajasi turizm samaradorligining oshishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda tarixiy obidalar asosida madaniy turizmni rivojlantirish masalalari kompleks yondashuv asosida o‘rganildi. Tadqiqot jarayonida ilmiy bilishning tahlil va sintez, taqqoslash, umumlashtirish hamda tizimli yondashuv usullaridan foydalanildi. Xususan, O‘zbekiston hududidagi tarixiy obidalar turizmi holati, ularning turizm rivojiga ta’siri va milliy brendni shakllantirishdagi o‘rni ilmiy adabiyotlar hamda mavjud ma’lumotlar asosida tahlil qilindi.

Shuningdek, YUNESKO “Jahon merosi” ro‘yxatiga kiritilgan obyektlar misolida tarixiy obidalarning turizm salohiyatiga ta’siri o‘rganildi. Tadqiqotda Xiva shahridagi Ichan qal’a namunasi asosida amaliy tahlil olib borildi. Olingan natijalar asosida tarixiy obidalar orqali madaniy turizmni rivojlantirish va milliy brendni shakllantirish bo‘yicha ilmiy xulosalar ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O‘zbekistonda turizm industriyasining muhim yo‘nalishlaridan biri bo‘lgan tarixiy obidalar turizmi izchil rivojlanib bormoqda. Mazkur obidalarning ayrimlari YUNESKOning “Jahon merosi” asosiy ro‘yxatiga kiritilgan. Mamlakatimizda boy tarixiy merosga ega bo‘lgan Samarqand, Xiva, Buxoro, Shahrisabz va Termiz kabi qadimiy shaharlar bugungi kunda jahon sayyohlarini o‘ziga jalb etuvchi muhim turistik markazlar hisoblanadi.

YUNESKOning “Jahon merosi” asosiy ro‘yxatiga jami 962 ta obyekt kiritilgan bo‘lib, ulardan 4 tasi O‘zbekiston hududiga to‘g‘ri keladi. Jumladan, Xorazm viloyatidagi Ichan qal’a, Buxoro viloyatidagi Buxoro shahri tarixiy markazi, Qashqadaryo viloyatidagi Shahrisabz shahri tarixiy markazi hamda Samarqand viloyatidagi “Samarqand — madaniyatlar chorrahasi” majmuasi ushbu ro‘yxatdan joy olgan. Mazkur ko‘rsatkich umumiy sonning 0,4 foizini tashkil etadi.

O‘zbekiston Markaziy Osiyodagi eng qadimiy va boy tarixga ega mamlakatlardan biri hisoblanadi. Turizm sohasida mamlakat o‘zining rang-barang madaniy merosi, tarixiy obidalari hamda betakror tabiiy manzaralari bilan ajralib turadi. Shuningdek, O‘zbekiston hududi tog‘lari, cho‘llari va ko‘llari bilan tabiat turizmi uchun ham jozibador hisoblanadi. Jumladan, Chotqol va Amirsoy kabi tog‘li maskanlar yilning barcha fasllarida sayyohlarni o‘ziga jalb etadi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda turizm sohasini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, viza tartiblarini soddalashtirish, aeroportlarni modernizatsiya qilish, yo'l infratuzilmasini takomillashtirish kabi chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, mehmonxonalar va turar joylar soni ortib bormoqda, xalqaro investitsiyalar jalb etilmoqda hamda turizm xizmatlari turlari kengaytirilmoqda.

Quyidagi yo'nalishlar turizm rivojida muhim ahamiyat kasb etmoqda:

- tarixiy shaharlar bo'ylab ekskursiyalar;
- milliy taomlar va hunarmandchilik mahsulotlari;
- sayyohlik festivallari va xalqaro tadbirlar;
- ekoturizm va adrenalin turizmi (tog' sayohatlari, chang'i sporti).

Milliy brend — bu ma'lum bir davlat yoki millatga xos bo'lgan mahsulot, xizmat, madaniyat, urf-odat va qadriyatlarning xalqaro miqyosda tan olinishi jarayonidir. Ya'ni, milliy brend orqali mamlakatning o'ziga xosligi, sifati va obro'-e'tibori namoyon bo'ladi. U davlatning iqtisodiyoti, turizmi, madaniyati va mahsulotlarini boshqa mamlakatlarga tanitishda muhim ahamiyat kasb etadi. Agar biror mahsulot yoki xizmat xalqaro miqyosda mashhurlikka ega bo'lib, muayyan davlat bilan bog'liq bo'lsa, u milliy brend sifatida e'tirof etiladi.

Mazkur tushuncha zamonaviy iqtisodiy munosabatlarda nisbatan yangi bo'lsa-da, uning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Milliy brendni shakllantirish jarayoni odatda davlat faoliyatining asosiy yo'nalishlari — eksport, davlat boshqaruvi, turizm, investitsiyalar va migratsiya, aholi salohiyati hamda madaniyat va meros kabi omillar orqali amalga oshiriladi. Ushbu yo'nalishlar jamlanib, xalqaro hamjamiyatda mamlakat haqidagi ijobiy tasavvurlarni shakllantiradi.

Milliy brendni shakllantirish mamlakatning ichki imkoniyatlari, resurslari va strategik ustuvor yo'nalishlaridan kelib chiqib amalga oshiriladi. O'zbekistonda ham milliy brendni rivojlantirish bo'yicha izchil ishlar olib borilmoqda va bu borada marketing yondashuvlarini yanada takomillashtirish, ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi.

Milliy brend tizimini ishlab chiqish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Xususan, "Nation Brands Index" kabi xalqaro reytinglarni o'rganish hamda ular asosida milliy tovar va xizmatlar uchun samarali brending mexanizmlarini ishlab chiqish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Zamonaviy brend iste'molchilar ongida barqaror va ijobiy taassurot shakllantiradi hamda uni raqobatchilardan tez ajratib olish imkonini beradi. Brand Finance tashkilotining so'nggi tadqiqotlariga ko'ra, dunyodagi eng yuqori qiymatga ega brendlar asosan AQSh, Buyuk Britaniya va Germaniyada shakllangan. Mazkur davlatlar tajribasidan samarali foydalanish milliy brendni rivojlantirish jarayonida muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Shuningdek, brend qiymatini baholashda davlatning turizm salohiyati, investitsion jozibadorligi, yalpi ichki mahsulot ko'rsatkichlari, savdo siyosati, ijtimoiy omillar va boshqa mezonlar ham inobatga olinadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tarixiy obidalar mamlakatimizning boy madaniy merosi va milliy qadriyatlarini o'zida mujassam etgan bebaho boylik hisoblanadi. Ular nafaqat o'tmish tariximizni aks ettiradi, balki turizm sohasining rivojlanishida ham muhim o'rin egallaydi. Tarixiy yodgorliklar orqali yurtimizga ko'plab sayyohlar tashrif buyurmoqda, bu esa mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishiga hamda xalqaro miqyosda O'zbekistonning nufuzini oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, tarixiy obidalarni asrab-avaylash, ularni restavratsiya qilish va keng targ'ib etish madaniy turizmni yanada rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Xususan, Xiva shahridagi Ichan qal'a kabi tarixiy maskanlar milliy merosimizning yorqin namunasi bo'lib, sayyohlarni jalb etishda alohida ahamiyat kasb etadi.

Shu bois, tarixiy obidalarni saqlash, ularni zamonaviy turizm talablari asosida rivojlantirish hamda kelajak avlodlarga yetkazish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Bu orqali nafaqat turizm sohasi rivojlanadi, balki milliy tariximiz va madaniyatimiz ham keng targ'ib etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi PF-158-son Farmoni. https://lex.uz/docs/-6600413
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 1-fevraldagi "Tadbirkorlik subyektlariga davlat xizmatlarini ko'rsatish mexanizmlarini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-2750-son Qarori. https://lex.uz/docs/-3103829
3. Boltabayev. Turizm: nazariya va amaliyot. – Toshkent, 2018. – Available at: https://in-academy.uz/index.php/si/article/download/37315/23841/38996

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2-Maxsus son. Bakalavr talabalarining maqolalari to'plami

© Materiallar ko'chirib bosilganda ""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz